

Blekinge museum: Remissyttrande över utredningen ”Ny museipolitik, SOU 2015:89

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
Ert dnr Ku2015/02515/KL

Blekinge museum har fått utredningen ”Ny museipolitik” på remiss och vill härmed framföra våra synpunkter. Även om det främst är de statliga museerna som behandlas i utredningen är konsekvenserna också betydande för övriga museer. I stort delar vi de åsikter som framförs från Länsmuseernas samarbetsråd, med några smärre ändringar.

Allmänt

Blekinge museum anser att utredningen på ett bra sätt lyfter behovet av att stärka museisektorn. Dock har utredningen bara behandlat kulturmiljöarbetet i förbigående. Detta är en stor fråga för museisektorn och är central för Blekinge museum och övriga regionala museer. Viktiga frågor som också måste lyftas fram mer är också utvecklingen av samlingarna och forskning/kunskapsuppbbyggnad, utöver publikgörandet av museiverksamheten.

Sammanfattande synpunkter

- Blekinge museum ställer sig bakom till förslaget om en lag för museiområdet. Frågetecken finns dock runt konsekvenserna mot ”brott” av denna lag. Det är också viktigt att använda ICOMs definition av ett museum, då samlingarna och **utbildad personal** (§2) är centrala för ett museum. § 13 måste omarbetas så att den inte utgår från ett centralmuseiperspektiv utan görs neutral för hela museisektorn.
- Blekinge museum ställer sig bakom förslaget om aktiv förvaltning av samlingarna.
- Blekinge museum är tveksamt till nyttan av en ny myndighet. Det är inte tydligt hur en relativt liten, ny myndighet ska leverera bättre resultat än nuvarande struktur. Det är dessutom mycket breda uppgifter som skisseras i förslaget. En översyn och koncentration av befintliga myndigheter borde vara en naturligare utgångspunkt. Om ändå man väljer att gå vidare med en myndighet vill Blekinge museum understryka att museernas kulturmiljöarbete måste ingå i myndighetens arbetsområde.
- Blekinge museum är positiva till förslaget med kollegial granskning. Detta bör dock vidgas till hela museisektorn.
- Blekinge museum ställer sig positivt till nya statsbidrag för samverkansprojekt. Det skulle sannolikt stimulera större samverkan mellan museer.

Ny museilag

Att reglera museisektorn genom en museilag har både för och nackdelar. Till de negativa effekterna hör att verksamheten kan begränsas av lagstiftningen och att ytterligare administration uppstår då någon myndighet måste utöva tillsyn över lagen. Dessutom finns tveksamheter om konsekvenserna vid ”lagbrott” och det finns en risk att olika intressenter genom anmälningar vill föra fram sina

respektive områden. Blekinge museum anser dock att en lag för museiområdet generellt sett skulle stärka sektorns ställning. I §2 bör det lyftas fram att det handlar om museiutbildad personal som ska till för att definiera ett museum – det är skillnad på en föremålsantikvarie och en vaktmästare. Viktigt är att förslaget betonar museernas fria roll, samtidigt som museerna givetvis har att uppfylla viktiga samhällsfunktioner enligt de uppdrag som de får av sina bidragsgivare.

Definitionen i 3§ av vilka som omfattas av lagen bör förtydligas så att det tydliggörs att museer per definition är institutioner som förvaltar och visar samlingar med ämnesutbildad personal. Det som definierar ett museum från andra samhällsliga kultur- och kulturarvsinstitutioner är just samlingarna. Utredningen bör utveckla vad som är en "huvudman" i 5§. För de flesta läns museer som är stiftelser finns per definition ingen laglig huvudman, eftersom en stiftelse är en självständig organisation.

I förslaget §13 specificeras att de statliga museerna ska verka i hela landet. Detta är enligt samarbetsrådet en skrivning som alltför mycket utgår från ett centralt perspektiv. Alla museer har att verka inom sina respektive områden – kommunalt, regionalt eller nationellt. Om lagen är avsedd att vara en generell lag för hela museisektorn måste denna paragraf skrivas om till en mer neutral lydelse om museernas ansvar inom sina respektive områden.

Länsmuseerna bedriver inom sina respektive områden en omfattande verksamhet ute i landskapen med kommuner, organisationer och näringsliv. Inte minst viktig är den verksamhet där museerna ger stöd till de kommunala samhällsbyggnadsavdelningarna i deras hantering av den fysiska kulturmiljön. Det är därför viktigt att det i lagen tas hänsyn till denna verksamhet och dess kopplingar till Kulturmiljölagen.

Möjlighet att aktivt arbeta med samlingarna

Blekinge museum ställer sig positivt till förslaget med aktiv förvaltning av samlingarna. Detta möjliggör en ökad användning av samlingarna och också att aktivt se över hur de speglar samhället ur olika aspekter. Då den absoluta majoriteten av svenska museer följer ICOM:s regelverk är farhågorna att museer mer eller mindre lättvindigt skulle gallra i samlingarna att betrakta som försumbara. En aktiv förvaltning innebär tvärtom en större flexibilitet som kan göra samlingarna mer relevanta i sin samtid.

För många regionala museer har fyndfördelning inneburit ett stort ekonomiskt åtagande och det är därför viktigt att finna lösningar för hur regionala museer ska kunna ta ansvar för hela kedjan från arkeologisk undersökning till förmedling och förvaltning av arkeologiska föremål.

Museimyndighet

Blekinge museum delar Samarbetsrådets syn att utredningen inte tillräckligt motiverar skapandet av en ny myndighet. Visserligen finns viss splittring med många myndigheter - Kulturrådet, Riksantikvarieämbetet, Myndigheten för kulturanalys, Riksställningar mm - men det finns stora behov inom sektorn som behöver analyseras, stödjas och utvecklas. Det är därför ytterst tveksamt om en så pass liten myndighet kan omfatta allt det som krävs i form av omvärldsanalys, stöd i digitala frågor, juridiskt stöd, statistik, analys, teknikutveckling, säkerhet, samlingsförvaltning mm. Till detta kommer att myndigheten både skall utdela bidrag och följa upp dem. Myndigheten blir eventuellt också tillsynsmyndighet för den nya lagen. Samarbetsrådet instämmer i att behov finns att stärka sektorn men att man snarare borde se över existerande institutioner och eventuella sammanslagningar av dessa. Å andra sidan skulle en museimyndighet innebära en samlad myndighet för hela museisektorn stödd av en museilag. Detta stärker givetvis samverkan och stöd inom sektorn

men riskerar samtidigt att skapa nya barriärer för samverkan med andra myndigheter och organisationer utanför sektorn.

Liksom Samarbetsrådet saknar Blekinge museum också hur kulturmiljöarbetet skall behandlas. Ingår detta i den nya myndighetens ansvarsområde eller ligger det utanför? Arbetet med den yttre miljön, ute i landskapet, är en central del av de regionala museernas verksamhet. De flesta läns museer lägger upp till hälften av sin verksamhet utanför museibygnaden och har ambitionen att nå de flesta invånare i sitt område. Denna verksamhet omfattar rådgivning till kommunernas samhällsbyggnadsavdelningar vad gäller kulturmiljön, besöksmålsutveckling, samverkan med skolor ute i kommunerna, undersökningar och utredningar av skilda slag rörande bebyggelse, näringslivsutveckling, arkeologi, kulturlandskap mm. Detta viktiga arbete måste ingå i det som en eventuell ny myndighet har ansvar för.

Blekinge museum är generellt sett nöjt med det arbete som Riksställningar utför. Omvärldsbevakningen är uppskattad, som också utredningen nämner, liksom armkroksresorna. Flera viktiga utredningar om mångfald, HBTQ, framtidens museibesökare och nu senast om läns museernas ekonomiska situation. Vi är tveksamma till om nedläggning av Riksställningar till förmån för en ny och mer slimmad myndighet gynnar sektorn.

Sedan Myndigheten för kulturanalys övertog statistikinämningen från Kulturrådet har kvaliteten på denna förbättrats och professionaliserats. Även denna myndighet har publicerat ett antal, för museerna, viktiga rapporter bl.a. om kultursamverkansmodellen. Det är önskvärt att den regionala kultursektorn hålls ihop när den utvärderas så att inte museerna utreds för sig.

Kollegial granskning

Blekinge museum är positiv till det förslag av kvalitetshöjande granskning som föreslås i utredningen. Det är viktigt att internationella erfarenheter kommer svensk museisektor till del så som föreslås i utredningen. Förslaget bör dock vidgas till att gälla hela museisektorn och inte bara de statliga museerna.

Nya statsbidrag

Blekinge museum är positiva till inrättandet av ett nytt statsbidrag för samverkansprojekt i museisektorn.

På uppdrag av Blekinge museum styrelse,

Marcus Sandekjer, Länsmuseumchef i Blekinge
marcus.sandekjer@blekingemuseum.se
Tel 0709-30 49 61